
Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:5

Islamiska statens handlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:18 i vilken föreslås att Svenska kyrkan ska ställa sig bakom att benämna terrorrörelsen islamiska statens handlingar som folkmord. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans roll att folkrättsligt och juridiskt bedöma vad som är folkmord och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:18.

Motionens förslag

Motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl., Islamiska statens handlingar

Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ställer sig bakom att benämna terrorrörelsen Islamiska statens handlingar som folkmord.

Bakgrund

Definitionen av folkmord

Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord antogs 1948 av Förenta nationerna (FN). Sverige ratificerade konventionen 1952. Konventionen har följande definition av folkmord i artikel II:

I denna konvention förstås med folkmord envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässig bestämt eller religiös grupp såsom sådan nämligen,

- att döda medlemmar av gruppen;
- att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada;
- att uppsåtligen påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis;
- att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen;
- att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp.¹

Enligt *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect* är frågan om förövarens avsikt vad gäller att begå folkmord det svåraste och mest

¹<https://www.regeringen.se/contentassets/7187cb03d74e43a89991198a13251638/konventionen-om-forebyggande-och-bestraftning-av-brottet-folkmord-genocide-so-195264/>

avgörande att bedöma.² Vikten av att kunna bevisa förövarens avsikt vad gäller att fysiskt förinta en nationell, etnisk, rasmässig eller religiös grupp är avgörande.

FN konstaterade 2017 att Islamiska staten, IS, hade begått folkmord på yazidier, däremot inkluderade FN inte andra folkgrupper i uttalandet, som till exempel kristna.

Romstadgan

Länder som har ratificerat eller skrivit under Romstadgan³ måste lämna ut individer som är åtalade för folkmord till internationella brottmålsdomstolen (ICC) i Haag. Där kan individer som bland annat anses ha begått folkmord åtalas för brott.

Sveriges riksdag

Sveriges riksdag beslöt år 2010 att erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker.⁴

Ekumeniska organisationer

Lutherska världsförbundet (LVF) skriver i ett uttalande från generalförsamlingen i Windhoek, Namibia, 2017 att Tyskland utsatte folkgrupper i Namibia för folkmord 1904–1908.

Kyrkornas världsråd (KV) har flera gånger påtalat och uttalat sig vad gäller flera folkmord, till exempel det som skedde i Armenien respektive Rwanda. Vid generalförsamlingen i Busan 2013 gjorde KV ett uttalande om det armeniska folkmordet 1915.⁵ Vid generalförsamlingen i Karlsruhe 2022 gjordes ett uttalande gällande det syrisk-arameiska folkmordet 1915.⁶

Europeiska unionen

EU-parlamentet antog i februari 2016 en resolution som säger att det som IS gjort mot kristna, yazidier och andra minoriteter i Irak och Syrien är att beteckna som folkmord.⁷ Resolutionen har ingen omedelbar juridisk påverkan, men sätter press på FN att agera. På Svenska kyrkans webbplats framgår att Svenska kyrkan ställer sig bakom resolutionen.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan närvarade genom dåvarande ärkebiskop emeritus Anders Wejryd 2015 i Armenien på en gudstjänst för 100-årsminnet av det armeniska folkmordet. Samma år anordnades en ekumenisk minneshögtid i Storkyrkan av Sveriges kristna råd och Armeniska apostoliska kyrkan där Svenska kyrkan representerades av ärkebiskopen.⁸

² <https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/Genocide%20Convention-FactSheet-ENG.pdf>

³ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/sveriges-internationella-overenskommelser/2002/01/so-200259/>

⁴ <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/28535>

⁵ https://www.oikoumene.org/sites/default/files/Document/PIC%202002_7%20ADOPTED%20Minute%20on%20100th%20Anniversary%20of%20the%20Armenian%20Genocide.pdf

⁶ <https://www.oikoumene.org/resources/documents/minute-on-syriac-aramaic-genocide-sayfo>

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0051_EN.html

⁸ <https://www.svenskkyrkan.se/default.aspx?id=1264376>

Varken kyrkomötet eller andra organ på Svenska kyrkans nationella nivå har uttalat sig om folkmord gällande IS grymheter eller i något annat fall av möjligt folkmord. På Svenska kyrkans hemsida står att eftersom Svenska kyrkan inte är en rättslig instans tar kyrkan inte beslut om uttalanden i den typen av frågor.⁹

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:18.

Utskottet anser att islamiska statens/daesh (IS) handlingar är fruktansvärda. Det IS/daesh utsätter olika minoritetsgrupper och majoritetsbefolkningar för är avskryvda handlingar. Däremot är folkmord en folkrättsligt grannlaga och komplicerad fråga, vilket kan utläsas av bakgrundstexten. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans roll att folkrättsligt och juridiskt bedöma vad som är folkmord och föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Katarina Glas, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefín Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

⁹ <https://www.svenskakyrkan.se/forfoljda-kristna-och-utsatta-troende>